

1915 október hó M en este Zora 30 perces
átvettem Raff

IV. évfolyam

37. szám

Debreczen, 1915 október 10.

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ES KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona
Fél évre	6 "
Negyed évre	3 "
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre	2 "

Felelős szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 11c
földszint balra, (Piac felől 3-ik ajtó).

Hirdetések feladhatók a Horovitz-nyomdában, és a
„Debreczen” kiadóhivatalában Darabos-u. 7.

A debreceni színház.

50 éves jubileumát ünnepeltük ezen a héten. Fél század évvel ezelőtt a Bánk-bán disz-előadásával nyitották meg azt a színházat, melynek különösen első tíz esztendeje a magyar színművészet legnagyobb korának aranykrónikáiba van beiktatva.

A heti krónikás lelke rajongással járja be a debreceni színház intendatúrájának virágos múltját, a debreceni színházlátogató közönség műizlésének leglényesebb fokmérője az a tíz esztendő, de ennek a közönségnek az ország vidékén páratlan mivoltát igazolják a többi tíz esztendők is, a legutolsót legvégsőt kivéve.

Igazi, komoly művészet és irodalom képviselője az elmúlt félszázad produkcióinak nagyobb része, amelyre a magyar vidéki színészet mindenkor büszke lehet.

A debreceni színház nevelte a nagy művészeket a Nemzetinek, Népszínháznak, Királyi operának s a többi azóta alapított fővárosi színházaknak. Blaháné, Együd, Horváth, Bercsényi, Rónai, Prieli, Szathmáry Árpád, Fielipovics, Dalnoki, Tannerné és később Rózsahegy, Fenyvesi, a Tanay pár, Tapolczai, Zilahy, Vizvári, Góth és még nagyon sokan innen kerültek a fővárosi színházak deszkáira, hirdetni a debreceni közönség dicséretét, amely közönség művészszeretete dajkálta valamikor a magyar színészet nagy hisztrioit is.

A vidéki színészet dekadenciájába bele-sodródott az utóbbi években a debreceni színészet is, nem is szólva a háborus viszonyokról.

Nagyon sok okunk nincs az ünneplésre, de előlegeztük azt a fontos dátum határkövénél, egy jobb és szebb jövő reményében.

Mert a debreceni színészetet vissza kell állítani régi fényes múltjának ragyogó piedesztájára majd a háboru után. Hogy és miképpen most korai volna elmékedni róla.

A magyar Géniusz mindenestre együtt ünnepli a disz-előadáson velünk. Együtt ünnepelte velünk a múltat s ha nem is a jelent, de a jövőndőt.

(SZ.)

SOMOSSY LÁSZLÓ

DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZAR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

Krónika.

Szinész adomák.

Még Makó Lajos idejében történt. A színház előtt áldogáltak a színészek, mikor odamegy hozzájuk egy kövér füszerkereskedő, aki épp budapestről érkezett vissza. Üdvözlí őket s aztán méltatlankodva fordult a szinigazgatóhoz:

— Borzasztó darabot adnzk most Budapesten. Kérem, én láttam egy borzasztó erkölcstelen darabot, Csupa nyomor, bün, piszok . . . A tartalma ez: egy ember elcsábít egy ártatlan ieányt. A leánynak gyermeke születik és ezt a gyermeket meggyilkolja . . . ezért börtönben kerül . . .

— Rettenetes! — mondja egy hölgy. — És mi ennek a darabnak a címe?

— Faust.

Színész házasság.

A vidéki színigazgató és neje ezüstkodalmukat ülik. Nagy ünnepség; bankett, amelyen jelen van az egész társulat és a város nagyjai.

A tósztok egész tömege üdvözi a derék házastársakat és a férj művészi jelentőségét. A társulat nevében egy öreg kórista beszél, aki együtt nőt föl és együtt színészkedett a direktorral.

A beszéd gyönyörű volt, de legszebb volt az utolsó mondat, mely így hangzott:

— És most, miután az ég áldását kérem az ezüstkodalmas párra, még egyet kérek: esküdjetek már meg egymással!

Az alsós.

Az Otthon-körben vendégképpen megjelenik egy vidéki színész, aki — mint a lapok irták — „szerződés céljából” vendégszerepelt egy pesti színházban. Előbb diskurál egy kicsit az ismerőseivel, aztán kártyához ül. Még pedig Beöthy Lászlóval, azzal a direktorral kártyázik. akinél vendégszerepelt. És az egész idő alatt ezt hallják a körülállók:

A színész: Kontra!

Az igazgató: Rekontra!

És az igazgató nyeri meg a játszmat. Megint kevernek, osztanak. Ismét:

A színész: Kontra!

Az igazgató: Rekontra!

És megint az igazgató nyer. Folyton-folyvást kontrázik a színész, folyton-folyvást nyer a direktor. Már többen is odagyűlnek a kártyasztalhoz, nézni ezt a színészt, aki ilyen nagy nyugalommal veszti rendre valamennyi játszmat. És megszólal csöndes maliciával az egyik kibic:

— Maga a szerződés véget veszít.

Egy rövid tósztk.

Egy banketten történt, amelyen színészt ünnepelek: a kitéző Heggyűs Gyulát.

Már vagy tizenöt tósztkot szenvedett végig a lakomázó társaság, amikor — mindnyájunk rémületére — felállt az öreg Németh Jóska és harsány hangon szónokolni kezdett, mondván:

— Tisztelt hölgyeim és uraim! Felkérem önöket, vegyék kezükbe a poharukat és álljunk tel valamenyien . . .

Mindenik feláll, sejtve, hogy a királyt fogja ünnepiesen felköszönteni. De ő is így folytatja:

— . . . és most nézze meg mindenki, hogy nem az én szalvátomon ült-e eddig? Mert nem találom sehol . . .

Színházi hét.

A Diósy Nusi vendégszereplése alkalmával megnyilatkozott nagy érdeklődés reakcióként nagygyöngye látogatottság mellett folydogáltak le az e heti előadások.

Égyáltalán nincs szándékunkban tanácsokat adni a színház vezetőségének, — a mai háborus viszonyok közt úgyvéve mindeneket, — amint vannak, — de őszintén szólva ezt a legutóbbi vendégszerepeltetést csak úgy értjük meg, ha a vendégszereplések áradatát folytatni fogja a direktió. Mert az ilyen sippal-dobbal bereklamirozott vendégszereplések mellett nekivánja a társulat égyetlen tagja se, hogy vendégszereplések nélkül is érdeklődni fog a közönség a „leszállított” helyáru és igényű előadások iránt.

Annál kevésbé értjük például a Diósy Nusi vendégszerepeltetését s az érdeklődés kiforszírozását, mert Mezey Margit egyáltalán semmivel sem rosszabb kvalitású színésznő, a vendég művésznőnél. Egyiknek az egyik, a másiknak a másik szerepe sikerül jobban s bizony kettőjük közt nincs annyi különbség se, mint a rendes és „mérsékelt” felemelt helyáruk közt. A direktiónak pedig, — amelylyel nincs összeköttetésünk. — nem lehet érdeke, hogy például Mezey Margitot, a kihez meg a nézőtéren kívül annyi közönség sincsen mint a direktióhoz, lelényegtelenítse, mindjárt a szezon elején. Mert ez nagyon rossz színházi politika . . .

Egyébként ugyanez áll a többi vezető szereplőkre is.

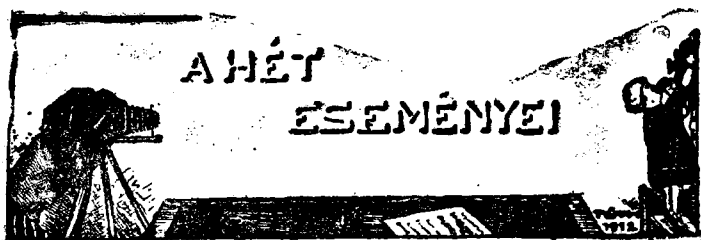
A héten egyébként a műsorból a Bánk diszeldadásán kívül Éva reprize emelkedik ki, melyben szerencsés estéje volt Teleky Ilonának, Mezey Margitot pedig Pipszi szerepében csak még jobban megszelette a közönség. Tihanyi Béla és Várnay László járulnak hozzá az idei szezon legkevésbé kifogásolható énekes előadásához.

A diszeldadás, amelylyel az 50 éves debreceni színészetet ünnepeleltük Bihari Ákor tartalmas művészetét is ünnepeleltük a félszázados évfordulón.

De értékes volt a Kemény Lajos jellegzetes Peturja s a Halassy Mariska Gertrudisa is.

Sz. Z.

x Janatka Alajos virágkereskedése, mely 20 év óta áll fenn Debreczenben; nagy gondot fordít arra, hogy a közönség mindeu szezonban megkapja a maga divatos műirágait. Legolcsóbb, legszolidabb beszerzési forrás, cserepes és kivészi kiviteli virágokban, csokrokban, sirkoszorokban, cserepes és ültetendő virágokban. Piac-utca 59. Telefon 8—44. szám.

Bucusz a nagyerdőtől.

Az erdőn jártam. . . . Sirt az erdő,
Mint vén lyányok . . . már nénikék,
Kik sokszor egy-egy rövid percre
— Régi álmokon elmerenve. —
Vissza néznek a multba még,

Aztán tükrüket kérik számon
S felidézve régmultakat,
Könnyeiken keresztül nézik,
— A szívök szinte belevérzik, —
A vén tükör, hogy mit mutat.

Hajuk szürkül, fonnyadt az ajkuk,
Arcukon ráncok futnak át,
Hiába! Éltük nyara elmúlt,
Napfénye kihült, virága elhullt,
Idejük szép lassan lejárt.

A nagyerdő is így van éppen:
Mezője tarlott, lombja hull.
. . . Az erdő sir, . . . A szive vérzik,
— Zugó falombok így beszélnek, —
A tengetegben, — messze túl.

S amint a hervadásban jártam,
Amely a lelkeimmel rokon,
Hazug fény, hűtlen nyári-álmok
(Vénhedt szivekhez minden álmok)
Suhantak át a lombokon.

Az erdő a nyárt dalba sirta
S a titkon fájó bus dalon
Megesett szánón szívem-lelkem,
Amint a lomhán náma csendben,
Jártam irtatlan utakon.

Majd később egy helyen megálltam
Ott, ahol egykor izzó vágyban
Sok csalfa délibábot üztem, —
S attól örökös bucsut véve
Egy szál virágot még letépve
A szívem fölé odatűztem.

Becsületesre úgy volt minden,
Amint elmondtam kis dalomban.

De végül is meg kell jegyeznem.
Hogy olyan náthát életemben,
— Mini itt szereztem, — sohse kaptam.

Költő s egyén így egyesülten,
Morált is ad e versbe' végül:
— Őszszel ne menjen senki sirni
És pláne holmi verset írni
Az erdőre felöltő nélkül.

Szatyi.

— **Október 6.** Ez a dátum is lepergett. A multak fátyolát nem indokolt fellebbenteni, mert most olyan világot élünk, mikor a volt ellenségek szövetséges társak lettek életre-halálra. És vannak dátumok, amelyek a hazafias kegyelet csöndes emlékére lettek, — most már minden frázisok nélkül . . . De hát egy sohajtság mindennél kifejezőbb. Változik minden a változó időben.

— **A városháza ostroma.** Nem a párisi forradalomról van szó. A debreceni városházát ostromolták meg fáért, tüzelő fáért. Most már tudjuk, hogy mit jelent ez a szó — offenzíva. A város 400 öl fáját reggel 6—8-ig elkapkodták az alsóbb néposztály emberei. Mire az uri osztály 9—10 óra felé felébredt már nem kapott fát, És ez a helyes intézkedés általános örömet keltett.

— **Gerbóci Józsefné gyümölcsöt,** meg gesztenyét árul a színház előtt. Hogy a heti krónikába belekerül a neve annak érdekes története vae. Gerbóciné ugyanis ötven esztendővel is ott árult azon a helyen, ahol most mikor 1865-ban megnyitották a színházat. Szóval ő az, aki most is azt műveli, amit akkor művelt. Egyébként a debreceni színház művészi és műszaki, vagy munkás személyzetéből senki sincs, aki akkori helyén állaná, ha történetesen élnek is nyugalomban, vagy n. omoruságban. Így került nyomtatásba a Gerbóciné neve.

Értesítés.

Szántó Mór és Társa

tisztelettel értesíti Debrecen és Hajdúvármegye közönségét, hogy

Debrecenben, Piacz-utca 47. sz. alatt
(Dreher sörcsarnok mellett)

férfi, fiu- és gyermek ruhaáruházat nyitott.

Cégünk az országban fennálló **tizenkét üzlete** a garancia arra, hogy a mai **árhány és drágaság** mellett is tökéletesen felszerelt raktárt a normális régi árak mellett bocsáthat a n. é. közönség rendelkezésére.

